

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินการตามโครงการด้วยรักและห่วงใย ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาศึกษาจังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจากเอกสารวิชาการต่าง ๆ ตามหัวข้อดังต่อไปนี้

- 2.1 ความเป็นมาและจุดมุ่งหมายของโครงการด้วยรักและห่วงใย
- 2.2 แนวคิดและนโยบายที่สนับสนุนต่อการจัดกิจกรรมในโครงการด้วยรักและห่วงใย ในโรงเรียนประถมศึกษา
- 2.3 การดำเนินงานโครงการด้วยรักและห่วงใย ของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี ในปีการศึกษา 2535
- 2.4 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ความเป็นมาและจุดมุ่งหมายของโครงการด้วยรักและห่วงใย

2.1.1 ความเป็นมาของโครงการ

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานีได้สรุปรายงานการสัมมนาเรื่องก้าวใหม่ของโครงการอาหารกลางวันเพื่อเด็กไทย จัดโดยสถาบันวิจัยโภชนาการ มหาวิทยาลัยมหิดล และสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ณ โรงแรมรอยัลริเวอร์ กรุงเทพมหานคร ระหว่างวันที่ 20-21 พฤษภาคม 2534 ทำให้ทราบความเป็นมาของโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันตามพระราชดำริสมเด็จพระรัตนราชสุตาฯ สยามบรมราชกุมารี ดังนี้

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม จากข้อมูลขององค์การสหประชาชาติพบว่า เป็นประเทศ 1 ใน 10 อันดับแรกของโลก ที่ผลิตอาหารส่งออกเพื่อเลี้ยงพลโลก แต่ยังมีเด็กเป็นจำนวนมากอดิ้นทุรกันดารห่างไกล อยู่ในสภาวะขาดแคลนอาหาร

เด็กนักเรียนจำนวนมากไม่มีโอกาสได้รับประทานอาหารกลางวัน หรือถ้ามีก็เป็นอย่างจำกัด และไม่ถูกต้องตามหลักโภชนาการ สภาพเช่นนี้เป็นข้อจำกัดและอุปสรรคต่อการเจริญเติบโตของร่างกายเด็กรวมทั้งการพัฒนา ของเซลล์สมองด้วย ซึ่งมีผลโดยตรงต่อการเรียนของเด็ก

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ได้โดยเสด็จพระราชดำเนิพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ไปทรงเยี่ยมราษฎรทั่วทุกภาคของประเทศ ทรงพบปัญหาความยากจน และความทุกข์ยากลำบากของประชาชนด้วยพระองค์เอง โดยเฉพาะปัญหาที่เยาวชนขาดแคลนอาหารที่ร่างกายอ่อนแอและมีการเจ็บป่วย ทรงวิตกกังวลต่อเด็กเหล่านั้น ซึ่งจะ เป็นกำลังสำคัญของชาติบ้านเมืองต่อไปในอนาคต

จึงมีพระราชดำริให้มีการดำเนินงานตามโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน เมื่อวันที่ 23 เมษายน 2532 โดยทดลองทำในโรงเรียนชาวเขา และไกลคมนาคมในความรับผิดชอบของ กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน จำนวน 3 โรงเรียน

- 1) โรงเรียนบ้านทุ่งศาลา จังหวัดราชบุรี
- 2) โรงเรียนบ้านหนองแจง จังหวัดกาญจนบุรี
- 3) โรงเรียนบ้านคอกอ้ายเฟือก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ได้มอบเครื่องมือ วัสดุและอุปกรณ์การเกษตร ให้โรงเรียนไปดำเนินการปลูกพืชผักต่าง ๆ แล้วนำผลผลิตไปประกอบเป็นอาหารกลางวันเลี้ยงนักเรียน ปรากฏว่าโรงเรียนสามารถนำผลผลิตไปประกอบเป็นอาหารกลางวันเลี้ยงนักเรียนและบางครั้งก็ยังมีเหลือแจกให้นักเรียนนำกลับไปบ้านด้วย

ดังนั้น ปีการศึกษา 2534 จึงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ขยายโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันไปยังโรงเรียนชาวเขาและไกลคมนาคมทั่วประเทศ จนานปัจจุบันมีโรงเรียนในโครงการทั้งสิ้น 160 โรง กระจายอยู่ใน 35 จังหวัด ทั่วทุกภาคของประเทศ

2.1.2 จุดมุ่งหมาย

- 1) เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนอาหารกลางวันในโรงเรียน และการขาดแคลนอาหารในชนบท
- 2) เพื่อให้ให้นักเรียนได้มีความรู้ทางการเกษตรแผนใหม่

- 3) เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ทางโภชนาการถนอมอาหาร และแปรรูปอาหาร
- 4) เพื่อให้ผู้ปกครอง นักเรียน เกิดนิสัยในการช่วยตัวเองมีความขยันหมั่นเพียร
- 5) เพื่อให้โรงเรียนเป็นแหล่งวิทยาการของหมู่บ้าน

2.1.3 แนวทางการดำเนินโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน

- 1) การวางแผนผังของโรงเรียนควรมีแผนผังของโรงเรียนกำหนดสถานที่ต่าง ๆ ไว้เพื่อเป็นเป้าหมายในการทำงานส่วนหนึ่งเช่น อาคาร สนามเด็กเล่น ถนน แปลงผัก พืชไร่ สวนผลไม้ คอกสัตว์เลี้ยง บ่อเลี้ยงปลา คอกขุยมะพร้าว เป็นต้น
- 2) การวางแผนการปลูกพืชควรมีการวางแผนการปลูกพืชว่าจะปลูกพืชชนิดใด จำนวนเท่าไรและเมื่อไร เพื่อจะให้มันผลิตเก็บไปทำอาหารได้ทุกวันในปริมาณที่เพียงพอ หรือไม่มากจนเกินไป ควรมีการแบ่งพื้นที่ส่วนหนึ่งปลูกพืชประเภทที่ให้ผลผลิตต่อเนื่องกันนาน ๆ เช่น มะละกอ แคน พักหวาน ตำลึง พัก แพง น้ำเต้า และมะเขือ เป็นต้น และอีกพื้นที่ส่วนหนึ่งปลูกผักแบบหมุนเวียน เพื่อที่สามารถเก็บผลผลิตได้ทุกวัน
- 3) การปลูกไม้ผลควรมีบริเวณปลูกต้นไม้ผล หรือบนพื้นที่ว่างและตามข้างถนน ไม้ผลเมื่อโตแล้วไม่ต้องดูแลรักษามาก นอกจากจะได้ผลเป็นอาหารแล้วยังได้ร่มเงา การปลูกพืชถ้ามีจำนวนมากอาจจะจัดให้มีผู้ปกครองมาร่วมปลูกในวันสำคัญ ๆ เช่น วันปลูกต้นไม้แห่งชาติ เป็นต้น ควรมีการเตรียมหลุมปลูกให้ดี ขุดหลุมให้กว้างใส่ปุ๋ยอินทรีย์ เมื่อปลูกแล้วควรใช้เศษวัสดุ เช่นฟางแห้งคลุมดิน และปักหลัก ผูกเชือกกันต้นโยก สำหรับพันธุ์ไม้ผลอาจจะเก็บเมล็ดจากผลไม้ที่บริโภคแล้วเพาะเมล็ดเอาไว้ปลูกต่อไป สามารถจะเปลี่ยนยอดเพื่อให้พันธุ์ที่ต้องการได้
- 4) เมล็ดพันธุ์ ปกติทางโครงการ ฯ จะจัดส่งเมล็ดพันธุ์ให้โรงเรียนปีละ 2 ครั้งคือ ต้นปี และกลางปี ในปริมาณที่มากพอซึ่งสามารถจะแบ่งให้ชาวบ้านได้ ถ้าเหลือ พืชบางชนิดอาจจะเก็บเมล็ดพันธุ์ได้เอง หรือหาในท้องถิ่นได้ เช่น พัก แพง ขวบ น้ำเต้า มะเขือ เป็นต้น
- 5) การประกอบอาหาร โดยใช้ผลผลิตพืชผัก และโปรตีนที่ผลิตเอง ควรคำนึงถึงอาหารที่เป็นประโยชน์ทำง่ายให้มีปริมาณมากพอที่จะทำกับข้าวแค่มีอยู่ 1 อย่าง จะไม่เสียเวลามากนัก
- 6) อาหารประเภทถั่ว ถั่วเป็นอาหารโปรตีนราคาถูก สามารถผลิตได้เอง ในท้องถิ่น เด็กไทยส่วนใหญ่นิยมรับประทานถั่วโปรตีนน้อย ควรเสริมอาหารเด็กด้วยถั่วเช่นถั่วเหลือง ถั่วแดง

ถั่วเขียว เป็นต้น ควรจะมีอาหารถั่วให้เด็กรับประทานเป็นประจำทุกสัปดาห์ยิ่งบ่อยครั้งยิ่งดี หรือ ถั่วเขียวเป็นถั่วที่ปลูกง่าย ปลูกได้ทั่วไป ทำอาหารง่าย เช่นถั่วเขียวต้มน้ำตาล เด็กชอบกินและ ง่าย เบื่อง่าย ในท้องถิ่นที่ชาวบ้านมีอาชีพปลูกถั่วควรจะรับบริจาคจากชาวบ้านนำมาเก็บไว้เพื่อทำ อาหารเลี้ยงเด็กตลอดปีโรงเรียน บางแห่งขาดน้ำในหน้าแล้งในฤดูฝนสามารถปลูกถั่วโดยใช้น้ำฝน แล้วเก็บผลผลิตไว้กินในฤดูแล้งได้

7) บัญหมักและบุนนาคเป็นปุ๋ยธรรมชาติ สามารถทำและหาได้ในท้องถิ่น ควรทำบุนนาค ทุกโรงเรียน เศษพืชแทนที่จะทิ้งเปล่า ก็นำไปรวมกองไว้แล้วรดน้ำบ้าง ไม่ช้าก็จะได้บุนนาคไว้ ใช้และจะเป็นตัวอย่างแก่ราษฎรด้วย

8) เครื่องมือเกษตรควรมีที่เก็บให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ดูแลทำความสะอาด มีการซ่อมบำรุงเมื่อชำรุด เครื่องมือบางอย่างสามารถหาได้ในท้องถิ่นหรือดัดแปลงจากวัสดุเหลือใช้เช่น กระป๋องน้ำมัน กระป๋องสี นำมาใช้ตักน้ำตาลคันไม้ได้

9) การชั่งน้ำหนักและวัดส่วนสูง จะมีการแจกเครื่องชั่งน้ำหนักเด็กไปทุกโรงเรียน เพื่อ จะได้ทราบสภาวะทางโภชนาการของเด็กนักเรียน ถ้าเด็กคนไหนการเจริญเติบโตผิดปกติ ควรจะ ได้รับการดูแลเป็นพิเศษ

10) บัญชีการจำหน่ายเงินพระราชทาน เงินพระราชทานค่าเครื่องปรุงอาหารควรมีบัญชีรับ หรือจ่ายให้เรียบร้อย

11) บันทึกการปฏิบัติงาน ควรบันทึกการดำเนินงานทุกขั้นตอน ตลอดจนปัญหาอุปสรรค และ ความสำเร็จทั้งการเกษตรและการประกอบอาหาร เพื่อจะได้เป็นข้อมูลในการวางแผนงานต่อไป

12) การประสานความร่วมมือด้วยดีจะทำให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จได้ด้วยดี ควร จะเข้าไปประสานกับหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง อาทิ คณะกรรมการหมู่บ้าน ผู้ปกครอง เป็นต้น

2.1.4 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) นักเรียนมีสุขภาพดี มีนิสัยขยันหมั่นเพียร รู้จักช่วยเหลือตนเอง
- 2) ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็ก ผู้ปกครอง ครูร่วมมือกันในการพัฒนาโรงเรียน
- 3) ทำให้ประชาชนในหมู่บ้านได้แบบอย่างที่ดีไปพัฒนาครอบครัวของตนต่อไปได้

2.1.5 ปัจจัยความสำเร็จของโครงการ

- 1) ผู้ดำเนินงานโครงการต้องเข้าใจเป้าหมายอุดมการณ์อย่างลึกซึ้ง
- 2) การประสานงานระหว่างผู้ดำเนินงานให้ถือความสำคัญระหว่างส่วนบุคคลอย่างไม่เป็นทางการ
- 3) หลักการดำเนินงานทุกขั้นตอน อาศัยหลักง่าย ประหยัด และประสานประโยชน์
- 4) ครูทุกคนเป็นกุญแจสำคัญที่จะทำให้โครงการประสบความสำเร็จ
- 5) ต้องการบันทึกผลการปฏิบัติงานทุกขั้นตอนอย่างสม่ำเสมอตามแบบฟอร์มที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน

2.1.6 การมีส่วนร่วมของฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

- 1) กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน
 - รวบรวมสถิติต่าง ๆ โครงการ
 - รวบรวมความต้องการสนับสนุนด้านอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้
 - ติดต่อประสานงานกับหน่วยที่เกี่ยวข้อง
 - วางแผนและดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนา และขอความช่วยเหลือการพัฒนาบุคคลตามโครงการ
- 2) กรมส่งเสริมการเกษตร
 - วางแผนการปลูกพืช และเลี้ยงสัตว์ที่เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นร่วมกับครู
 - แนะนำเทคนิคการทำเกษตร
 - ติดตามผลการดำเนินงาน และรายงานความก้าวหน้าของงาน
- 3) สถาบันการศึกษา สถาบันวิจัย และหน่วยงานอื่น ๆ
 - เป็นวิทยากรฝึกอบรม
 - แนะนำเทคนิคการทำเกษตร
 - รวบรวมข้อมูลและดำเนินงานเพื่อประเมินผลและสรุปผล
 - ติดตามผลการดำเนินงานและรายงานความก้าวหน้าของงาน

2.2.2 หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533)

1) หลักการ

หลักสูตรศึกษามีหลักการสำคัญ ดังนี้

- (1) เป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อปวงชน
- (2) เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนนำประสบการณ์ที่ได้จากการเรียนไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิต
- (3) เป็นการศึกษาที่มุ่งสร้างเอกภาพของชาติโดยมีเป้าหมายหลักร่วมกันที่ให้ท้องถิ่นมีโอกาสพัฒนาหลักสูตรบางส่วนให้เหมาะสมกับสภาพและความต้องการได้

2) จุดหมาย

การศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตให้พร้อมที่จะทำประโยชน์ให้กับสังคม ตามบทบาทและหน้าที่ของตน ในฐานะของพลเมืองดีตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข โดยให้ผู้เรียนมีความรู้ และทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิตทันต่อการเปลี่ยนแปลงมีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ ทำงานเป็นและครองชีวิตอย่างสงบสุข

ในการจัดการศึกษาตามหลักสูตรนี้จะต้องมุ่งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะ ดังต่อไปนี้

- (1) มีทักษะพื้นฐานในการเรียนรู้ คงสภาพอ่านออกเขียนได้ และคิดคำนวณได้
- (2) มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง ธรรมชาติแวดล้อม และการเปลี่ยนแปลงของสังคม
- (3) สามารถปฏิบัติตนในการรักษาสุขภาพอนามัยของตนเองและครอบครัว
- (4) สามารถวิเคราะห์สาเหตุและเสนอแนวทางแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นกับตนเอง และครอบครัวได้อย่างมีเหตุผลด้วยทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์
- (5) มีความภูมิใจในความเป็นคนไทย มีนิสัยไม่เห็นแก่ตัว ไม่เอาเปรียบผู้อื่น และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข
- (6) มีนิสัยรักการอ่านและใฝ่หาความรู้อยู่เสมอ
- (7) มีความรู้และทักษะพื้นฐานในการทำงาน มีนิสัยรักการทำงาน และสามารถจะทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

(8) มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพและการเปลี่ยนแปลงของสังคมและชุมชน สามารถปฏิบัติตนตามบทบาทหน้าที่ ในฐานะสมาชิกที่ดีของบ้านและชุมชน ตลอดจนอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม ศาสนา ศิลปะวัฒนธรรมในชุมชนรอบ ๆ ด้าน

3) โครงสร้าง

มวลประสบการณ์ที่จัดให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ มี 5 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ ประกอบด้วยภาษาไทย และคณิตศาสตร์

กลุ่มที่ 2 กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตว่าด้วยกระบวนการแก้ไขปัญหาของชีวิตและสังคม โดยเน้นทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อความดำรงอยู่ และการดำเนินชีวิตที่ดี

กลุ่มที่ 3 กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ว่าด้วยกิจกรรมที่เกี่ยวกับการสร้างเสริมนิสัยคำนึงม เจตคติ และพฤติกรรม เพื่อนำไปสู่การมีบุคลิกภาพที่ดี

กลุ่มที่ 4 กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ว่าด้วยประสบการณ์ทั่วไปในการทำงานและความรู้พื้นฐานในการประกอบอาชีพ

กลุ่มที่ 5 กลุ่มประสบการณ์พิเศษ ว่าด้วยกิจกรรมตามความสนใจของผู้เรียน

สำหรับกลุ่มประสบการณ์พิเศษในชั้น ป. 5 - 6 โรงเรียนอาจเลือกจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความรู้และทักษะในกลุ่มประสบการณ์ทั้ง 4 หรือเลือกจัดกิจกรรมอื่น ๆ ตามความสนใจของผู้เรียน เช่น ภาษาอังกฤษเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน ทั้งนี้อาจเลือกจัดหลาย ๆ กิจกรรมก็ได้

4) เวลาเรียน

ตลอดหลักสูตรประถมศึกษาใช้เวลาเรียนประมาณ 6 ปี แต่แต่ละปีการศึกษาควรมีเวลาเรียนไม่น้อยกว่า 40 สัปดาห์หนึ่งสัปดาห์ต้องมีเวลาเรียนไม่น้อยกว่า 25 ชั่วโมงหรือ 75 คาบ ซึ่งกำหนดให้คาบละ 20 นาที ทั้งนี้เมื่อรวมแล้วต้องไม่ต่ำกว่า 200 วันและไม่ต่ำกว่า 1,00 ชั่วโมง และสำหรับชั้น ป. 5 - 6 นั้น ให้เพิ่มเวลาในการจัดกิจกรรมตามความสนใจของผู้เรียนในกลุ่มประสบการณ์พิเศษอีกไม่ต่ำกว่า 200 ชั่วโมง

หมายเหตุ เวลาเรียนคาบละ 20 นาที คิดเป็นชั่วโมง 3 คาบ

5) แนวดำเนินการ

เพื่อให้การจัดการศึกษาตามหลักสูตรนี้ประสบความสำเร็จตามจุดหมายข้างต้นจึงกำหนดแนวดำเนินการไว้ ดังนี้

- (1) จัดการเรียนการสอน ให้ยืดหยุ่นตามเหตุการณ์และสภาพท้องถิ่นโดยให้ท้องถิ่นพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน ในส่วนที่เกี่ยวกับท้องถิ่นตามความเหมาะสม
- (2) จัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ให้สอดคล้องกับความสนใจและสภาพชีวิตจริงของผู้เรียน ให้โอกาสเท่าเทียมกันในการพัฒนาตนเองตามความสามารถ
- (3) จัดการเรียนการสอนให้มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงหรือการบูรณาการทั้งภายในกลุ่มประสบการณ์และระหว่างกลุ่มประสบการณ์ให้มากที่สุด
- (4) จัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล และสร้างสรรค์ และกระบวนการกลุ่ม
- (5) จัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงให้มากที่สุดและ เน้นให้เกิดความคิดรวบยอดในกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ
- (6) จัดให้มีการศึกษา ติดตามและแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง
- (7) ให้สอดคล้องการอบรมด้านจริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ในการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ
- (8) ในการเสริมสร้างค่านิยมที่ระบุไว้ในจุดหมายต้องปลูกฝังค่านิยมที่เป็นพื้นฐาน เช่น ขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด อดทน มีวินัย รับผิดชอบ ฯลฯ ควบคู่ไปด้วย
- (9) จัดสภาพแวดล้อมและสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการปฏิบัติจริงของผู้เรียน

6) การวัดผล การประเมินผล และการติดตามผล

การวัดผลและการประเมินผล ตลอดจนการติดตามผลเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน และการจัดให้ผู้เรียนหรือเลื่อนชั้นระหว่างปีหรือปลายปีตามความสามารถของผู้เรียนให้เป็นหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนทดสอบเป็นระยะและหรือทดสอบเมื่อจบแต่ละบทเรียน ตามลักษณะการจัดประสบการณ์และเนื้อหาวิชา ทั้งนี้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการประเมินผลการเรียน

อนึ่ง สำหรับกลุ่มประสบการณ์พิเศษ จะไม่นำมาเป็นเกณฑ์การตัดสินผลการเรียนแต่เป็น การวัดผลและประเมินผลเพื่อดูความก้าวหน้าจากการทำกิจกรรม

2.2.3 แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535

ได้ใช้เป็นแนวทางหลักสำหรับการจัดการศึกษาซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องและสนับสนุนการดำเนินงานโครงการด้วยรักและห่วงใย คือ หลักการและความมุ่งหมายของแผนการศึกษาแห่งชาติซึ่งได้กำหนดไว้ดังนี้

หลักการ

การจัดการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้ มีหลักการที่สำคัญ 4 ประการ ดังนี้

- 1) การสร้างความเจริญงอกงามทางปัญญาความคิดจิตใจและคุณธรรมของบุคคลเป็นสิ่งที่จำเป็นและเป็นเป้าหมายสำคัญเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่สมดุลระหว่างความเจริญทางจิตใจกับความเจริญทางวัตถุความเติบโตทางเศรษฐกิจ
- 2) ในฐานะที่มนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติและจะต้องดำรงอยู่กับธรรมชาติอย่างกลมกลืนและเกื้อกูลซึ่งกันและกัน มนุษย์ต้องตระหนักถึงการใช้และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเหมาะสมโดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม
- 3) การก้าวทันความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการสมัยใหม่ และการรับวัฒนธรรมจากต่างประเทศ หรือจากภายนอกชุมชนจะต้องประสานควบคู่ไปกับการเข้าใจ และความตระหนักในคุณค่าของภูมิปัญญา ภาษาและวัฒนธรรมดั้งเดิมของท้องถิ่นและของสังคมไทย เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาความรู้ใหม่ ๆ ที่สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น
- 4) ความสมดุลระหว่างการพึ่งพาอาศัยกันกับการพึ่งตนเอง เป็นหลักการพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการประสานความร่วมมือร่วมใจกันทั้งในระดับบุคคล ท้องถิ่นและประเทศเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน อันจะช่วยส่งเสริมบทบาทของประเทศไทยให้โดดเด่นขึ้นในประชาคมโลก

ความมุ่งหมายของการจัดการศึกษา

การศึกษาเป็นกระบวนการที่ทำให้มนุษย์สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตน สามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีสันติสุข และสามารถเกื้อกูลหนุนการพัฒนาประเทศได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงในทุกด้านของประเทศ โดยนัยดังกล่าวความมุ่งหมายของการจัดการศึกษา จึงเน้นการพัฒนาบุคคลใน 4 ด้านอย่างสมดุลและกลมกลืนกัน คือ

1) ด้านปัญญา บุคคลที่ได้รับการศึกษาพึงเป็นผู้มีปัญญารู้จักเหตุผล รู้จักแยกแยะผิดชอบชั่วดี คุณและโทษ สิ่งที่ไม่ควรกระทำและไม่ควรกระทำบนพื้นฐานของความจริง รู้จักแก้ไขข้อหาได้ อย่างฉลาดและรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและหลากหลาย มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และใฝ่เรียนรู้เพื่อความก้าวหน้าทางความรู้และวิทยาการต่าง ๆ รู้คุณค่าของภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของสังคมไทย และรู้จักเลือกรับวิทยาการและวัฒนธรรมจากภายนอก

2) ด้านจิตใจ บุคคลที่ได้รับการศึกษา พึงรู้จักฝึกฝนจิตใจของตนให้มีความเจริญงอกงามทางคุณธรรมได้แก่ มีความละเอียดต่อการกระทำผิด รู้จักควบคุมตนเองให้ประพฤติตามกรอบความถูกต้องที่พึงงามมีศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางจิตใจ รู้จักพอใจ มีสมาธิ มีความอดทนหนักแน่น อันจะเกิดเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ การงานและการดำรงชีพ

3) ด้านร่างกาย บุคคลที่ได้รับการศึกษาพึงมีร่างกายที่เจริญเติบโตเหมาะสมกับวัยรู้จักดูแลรักษาสุขภาพอนามัยของร่างกายทั้งของตนเองและสมาชิกในครอบครัว และสามารถพัฒนาสมรรถภาพเองร่างกายให้เหมาะสมกับการงานและอาชีพ

4) ด้านสังคม บุคคลที่ได้รับการศึกษาพึงมีพฤติกรรมทางสังคมที่พึงงาม ทั้งในการทำงานและการอยู่ร่วมกันในครอบครัว องค์กรและสังคม โดยรู้จักการช่วยเหลือเกื้อกูลประโยชน์แก่กันและกันโดยไม่เห็นแก่ตัว มีความสามารถและทักษะในการติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น สามารถใช้ภาษาไทยได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมรวมทั้งสามารถใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อการติดต่อสื่อสารกับนานาประเทศได้สามารถธำรงรักษาเอกลักษณ์และวัฒนธรรมที่พึงงามของไทยตระหนักและปฏิบัติตามสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบที่มีต่อผู้อื่น ต่อสังคม และต่อมวลมนุษยชาติ มีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาและสร้างสรรค์สังคมให้ทันสมัย รู้จักเคารพในสิทธิและเสรีภาพของตนเองและผู้อื่นตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักใช้และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีตลอดจนร่วมส่งเสริมบทบาทของประเทศประชาคมโลกในทางที่เหมาะสม

2.2.4 การดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการ ประถมศึกษาแห่งชาติ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้ให้ความสำคัญและสนับสนุนโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาเป็นพิเศษ นับตั้งแต่จัดตั้งสำนักงาน เมื่อปีงบประมาณ

2534 เป็นต้นมานั้น มีความพยายามที่จะสนับสนุนทั้งงบประมาณ คำแนะนำด้านวิชาการ และคอยเร่งรัดติดตามการดำเนินงานในทุกระดับอย่างสม่ำเสมอ เพื่อความสะดวกในการให้ความช่วยเหลือสนับสนุนในด้านเงินทุนจัดทำอาหารกลางวันให้เหมาะสมตามความจำเป็น จึงแบ่งโรงเรียนโครงการอาหารกลางวันออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1) โรงเรียนประเภทที่ 1

เป็นโรงเรียนที่ผู้ปกครองนักเรียนไม่มีปัญหาเรื่องเงินค่าอาหารกลางวันของนักเรียนในโรงเรียน สามารถจัดหาอาหารที่มีคุณภาพขายในราคาที่เป็นธรรมได้ ตลาดที่โรงเรียนจัดทำอาหารที่มีคุณภาพขาย นักเรียนก็มีเงินซื้อรับประทานเองได้โดยโรงเรียนมีพื้นที่จำกัด มีนักเรียนมากแม้ไม่มีปัญหา เรื่องการขาดแคลนอาหารแต่ยากแก่การจัดการเรียนการสอนปฏิบัติเกี่ยวกับงานเกษตรและงานครัว

2) โรงเรียนประเภทที่ 2

เป็นโรงเรียนในชนบทที่มีทรัพยากรธรรมชาติสมบูรณ์หรือไม่แร้นแค้นมากนัก ในบริเวณนั้นจึงกลายเป็นชุมชนใหญ่พอสมควร โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในท้องถิ่นเช่นนี้จึงมักเป็นโรงเรียนขนาดกลาง มีบริเวณกว้างขวางพอสมควร เมื่อได้รับการสนับสนุนด้านเงินทุนวิชาการ และการกำกับติดตามงานจากหน่วยงานต้นสังกัดก็มักประสบผลสำเร็จ สามารถที่จะจัดกิจกรรมอาหารกลางวันได้บ้าง หรืออาจมีผลผลิตมากพอจะนำบางส่วนไปขายในราคาถูกได้ใช้ผลผลิตจากการเรียนงานเกษตรมาใช้ในโครงการเป็นการลดต้นทุนอาหาร และนักเรียนในโรงเรียนก็พอมีเงินซื้ออาหารรับประทานในราคาถูกเช่นนี้ได้

3) โรงเรียนประเภทที่ 3

เป็นโรงเรียนที่มีสภาพธรรมชาติไม่เอื้ออำนวยต่อการเกษตร หรือการจัดกิจกรรมอาหารกลางวันโดยตรงเช่นดินไม่ดี ที่ดินไม่มี ไม่มีแหล่งน้ำหรือที่เก็บกักน้ำไว้ใช้ในการเกษตรหรือจัดทำอาหารกลางวัน ชุมชนที่อยู่รอบ ๆ ก็อยู่ในสภาพธรรมชาติเช่นเดียวกัน มีความแร้นแค้นและเดือดร้อนไม่ต่างจากแห่งอื่น จึงไม่สามารถสนับสนุนเงินค่าอาหารให้บุตรหลานหรือเอื้อเพื่อผลผลิตที่ได้จากงานเกษตรให้โรงเรียนจัดทำอาหารกลางวันได้ โรงเรียนประเภทนี้ แม้จะทำอาหารขายในราคาถูกเพียงใดก็ตาม นักเรียนก็ไม่มีเงินซื้อและงบประมาณที่ได้รับจากทาง สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติเพียงเล็กน้อย ก็จะหมดไปในระยะสั้น

2.2.4.1 กระบวนการดำเนินงาน

1) การสนับสนุนงบประมาณ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติสนับสนุนงบประมาณให้แก่โรงเรียนที่สามารถช่วยเหลือตนเองได้เพื่อนำไปเป็นทุนจัดอาหารกลางวันโดยผ่านกระบวนการเรียนการสอนกลุ่ม ก.พ.อ.งานเกษตรหรืองานอื่น ๆ เพื่อให้ได้ผลผลิตหรือรายได้มาสนับสนุนการจัดอาหารกลางวัน

2) การสนับสนุนสื่อการเรียนการสอน สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้จัดทำหนังสือคู่มือการจัดโครงการอาหารกลางวันสำหรับครูใช้เป็นแนวทางตั้งแต่ปี พ.ศ. 2527 และได้พัฒนาหนังสือเล่มนี้พิมพ์แจกโรงเรียน 2 ครั้ง แต่ครั้งมีการเปลี่ยนชื่อหนังสือและปรับปรุงเนื้อหาสาระให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

3) การสนับสนุนอุปกรณ์การปฏิบัติงาน มีการจัดสรรเงินเป็นค่าวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการเกษตรเช่น จอบ เสียม บัวรดน้ำ เมล็ดพันธุ์ผัก ฯลฯ หรือวัสดุงานครัว เช่น ถ้วย ชาม หม้อ กระทะ ฯลฯ โดยโรงเรียนอาจใช้เงินทุนซื้อตามความจำเป็น และยังอาจใช้เงินค่าวัสดุการเรียนการสอนตามปกติได้อีกทางหนึ่งด้วย

4) การพัฒนาบุคลากร เนื่องจากการจัดโครงการอาหารกลางวัน เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนด้วย สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จึงไม่มีอัตราครูเพื่อการครั้งนี้โดยเฉพาะแต่ให้โรงเรียนพิจารณามอบหมายให้ครูตามความเหมาะสมโดยอาจเป็นครูผู้สอนในกลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพตามปกติ ในส่วนการพัฒนาความรู้ความเข้าใจเนื่องจากโรงเรียนในสังกัดมีจำนวนมาก ไม่อาจจัดประชุมชี้แจงผู้บริหารโรงเรียนหรือครูผู้รับผิดชอบโครงการโดยตรงได้ จึงใช้วิธีผลิตคู่มือให้ครูศึกษาด้วยตนเอง

2.2.4.2 การบริหารจัดการ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้ เสนอแนะ แนวทางให้โรงเรียนดำเนินการโครงการอาหารกลางวันเป็น 7 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมผลผลิต

คือการจัดการเรียนการสอนงานเกษตร ให้นักเรียนปลูกพืชผัก หรือเลี้ยงสัตว์ ตามความเหมาะสมและเท่าที่เป็นไปได้ เพื่อนำผลผลิตมาใช้ในโครงการอาหารกลางวัน หากพืชผักหรือสัตว์เลี้ยงบางอย่างมีปริมาณเกินความต้องการสามารถจำหน่ายเพื่อนำรายได้มาสมทบทุนในการจัด

อาหารกลางวันต่อไปได้ หรืออาจนำไปถนอมอาหารตามกรรมวิธีต่าง ๆ เพื่อใช้ในฤดูกาลที่ทางโรงเรียนขาดแคลนต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 การเตรียมอาหาร

คือการพิจารณากำหนดรายการอาหารแต่ละมื้อให้สอดคล้องกับวัสดุอาหารที่มีหรือหาซื้อได้ในราคาไม่แพงมีคุณค่าครบถ้วน และหรือเหมาะสมกับเงินทุนที่มี

ขั้นตอนที่ 3 การปรุงอาหาร

การดำเนินการตามที่กำหนดไว้ในขั้นตอนที่ 2 ซึ่งในความเข้าใจของคนทั่วไปเห็นว่า ในขั้นตอนนี้เหมาะสำหรับนักเรียนหญิงเท่านั้น แต่ในด้านการเรียนการสอนนักเรียนก็ควรลงมือปฏิบัติด้วย เพื่อให้มีประสบการณ์พอที่จะพอที่จะพึ่งตนเองได้ตามควรเมื่อจำเป็น

ขั้นตอนที่ 4 การรับประทาน

ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนตามวัตถุประสงค์หลักของโครงการที่เป็นรูปธรรม กล่าวคือ มุ่งให้นักเรียนได้รับประทานอาหารกลางวันทุกคนทุกวันที่มาเรียนในวันเปิดเรียน แต่ในด้านการเรียนการสอนเด็กจะได้รับการฝึกอบรมลักษณะนิสัยที่ดีเช่น มารยาทในการรับประทาน การเอื้อเฟื้อต่อผู้อื่น การรู้จักลำดับก่อน - หลัง ฯลฯ

ขั้นตอนที่ 5 การเก็บล้าง

หลังจากนักเรียนรับประทานอาหารเสร็จแล้วนักเรียนกลุ่มหนึ่งที่ได้กำหนดผลัดเปลี่ยนเวรกันไว้จะเป็นผู้เก็บภาชนะทั้งหมดไปล้างทำความสะอาดให้เรียบร้อยพร้อมทั้งเก็บกวาดพื้นโรงอาหารเป็นต้น ทั้งนี้เพื่อสุขนิสัยที่ดีให้แก่นักเรียน

ขั้นตอนที่ 6 การจัดการ

เนื่องจากการจัดอาหารกลางวันจำเป็นต้องมีการซื้อวัสดุอาหารและอาจมีการขายอาหารด้วย จึงมีการรับจ่ายทุกวันทั้งจัดอาหารกลางวันเพื่อให้เป็นการเรียนการสอนอย่างแท้จริง ดังนั้นสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้แนะนำให้โรงเรียน มอบหน้าที่การจัดหน้าที่มีการจัดทำบัญชีการเงินโครงการอาหารกลางวันให้นักเรียน มีการผลัดเปลี่ยนกันรับผิดชอบอย่างต่อเนื่องกันแต่ละวัน

ขั้นตอนที่ 7 การถนอมอาหาร

ในบางฤดูกาลและบางท้องที่อาจมีผลผลิตมาก ราคาถูกหรือโรงเรียนผลิตได้เองจนเกินความต้องการ โรงเรียนจึงฝึกสอนให้นักเรียนถนอมไว้ใช้ในฤดูที่ขาดแคลนหรือแปรรูปเพื่อนำไปจำหน่ายให้ได้ราคา เช่น โรงเรียนวัดบ่อปลา แล้วนำปลาส่วนหนึ่งมาทำปลา ร้าไว้ประกอบอาหาร ในยามขาดแคลนหรือในฤดูฝนที่มีหน่อไม้ราคาถูกขายทั่วไป โรงเรียนอาจซื้อมาให้เด็กเรียนทำหน่อไม้ดองบ้าง หน่อไม้แห้งบ้าง เป็นต้น

การดำเนินการทั้ง 7 ขั้นตอนนี้ เน้นให้นักเรียนลงมือปฏิบัติเองเพื่อให้ได้รับจากการร่วมรับประสบการณ์เกิดการเรียนรู้ เกิดทักษะ และมีลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ โดยครูเป็นเพียงผู้ให้คำแนะนำและควบคุมตามความเหมาะสมแก่ลักษณะงานและความสามารถของนักเรียน

2.3 การดำเนินงานตามโครงการด้วยรักและ ห่วงใยของสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดอุดรธานี

2.3.1 ภารกิจ

สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานีเป็นส่วนราชการมีฐานะเป็นกองกองหนึ่ง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ มีภารกิจหลักที่สำคัญอยู่

3 ประการ คือ

- 1) รับผิดชอบจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาให้แก่เด็กวัย 4 - 5 ปี หรือเด็กวัยก่อนเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ ให้มีความพร้อมในการเข้าเรียนระดับประถมศึกษา
- 2) รับผิดชอบการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา ให้แก่เด็กไทยทุกคนที่มีอายุอยู่ในเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ.2523 ในจังหวัดอุดรธานีได้เข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา จนจบหลักสูตร
- 3) รับผิดชอบการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นให้แก่เด็กในพื้นที่ที่เรียนจบในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีโอกาสศึกษาต่อเพิ่มขึ้น ตามที่ทางหน่วยเหนือมีนโยบายการขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.3.2 ปริมาณงาน (ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2535)

งานปีการศึกษา 2535 สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานีมีปริมาณจำนวนนักเรียน บุคลากรและหน่วยงานในความรับผิดชอบ ดังนี้

1) จำนวนนักเรียน รวมทั้งสิ้น	247,039 คน
(1) ระดับก่อนประถมศึกษา	29,254 คน
(2) ระดับประถมศึกษา	211,092 คน
(3) ระดับมัธยมศึกษา	6,693 คน
2) จำนวนบุคลากร รวมทั้งสิ้น	14,639 คน
(1) ลูกจ้างประจำ	947 คน
(2) ข้าราชการครู	13,260 คน
(3) ข้าราชการพลเรือน	257 คน
(4) ศึกษาพิเศษ	99 คน
(5) หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ	23 คน
(6) ผู้ช่วยหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ	23 คน
กิ่งอำเภอ	
(7) ผู้ช่วยผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด	2 คน
(8) ผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด	1 คน
3) จำนวนหน่วยงานในสังกัด รวมทั้งสิ้น	1,346 โรง
(1) โรงเรียนสาขา	10 โรง
(2) โรงเรียน	1,162 โรง
(3) กลุ่มโรงเรียน	151 กลุ่ม
(4) สปอ./ก	23 สปอ./ก

2.3.3 ข้อมูลทั่วไปการดำเนินงานตามโครงการด้วยรักและห่วงใย

1) จำนวนโรงเรียน 82 โรงเรียน แยกเป็น	
(1) โรงเรียนที่เปิดสอนชั้น ป.1 - ป.6	จำนวน 11 โรง
(2) โรงเรียนที่เปิดสอนชั้นอนุบาล - ป.6	จำนวน 7 โรง

- (3) โรงเรียนที่เปิดสอนชั้นเด็กเล็ก - ป.6 จำนวน 44 โรง
(4) โรงเรียนที่เปิดสอนชั้นอนุบาล - ม.ต้น จำนวน 4 โรง
(5) โรงเรียนที่เปิดสอนชั้นเด็กเล็ก - ม.ต้น จำนวน 16 โรง
- 2) จำนวนนักเรียน 19,786 คน

แยกเป็น

- (1) นักเรียนหญิง 9,688 คน
(2) นักเรียนชาย 10,098 คน
- 3) น้ำหนักนักเรียนก่อนดำเนินงาน (ชั่งน้ำหนักเดือนกุมภาพันธ์ 2535)
- (1) นักเรียนที่มีน้ำหนักปกติ 16,724 คน
(2) นักเรียนที่มีน้ำหนักต่ำกว่าปกติ 3,062 คน
(3) นักเรียนที่มีน้ำหนักต่ำกว่าปกติเท่ากับร้อยละ 15.48

หมายเหตุ น้ำหนักปกติ คือ น้ำหนักตามตารางมาตรฐานน้ำหนักของเด็กนักเรียนไทยที่มีอายุ 5 - 16 ปี ของกองอนามัยโรงเรียน กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ดังนี้

ตารางที่ 1 น้ำหนักตามตารางมาตรฐานของกระทรวงสาธารณสุข

ช่วงอายุ	เกณฑ์การตัดสินว่าขาดสารอาหาร
6 ปี - 6 ปี 11 เดือน	น้ำหนักต่ำกว่า 12 กิโลกรัม
7 ปี - 7 ปี 11 เดือน	น้ำหนักต่ำกว่า 13 กิโลกรัม
8 ปี - 8 ปี 11 เดือน	น้ำหนักต่ำกว่า 15 กิโลกรัม
9 ปี - 9 ปี 11 เดือน	น้ำหนักต่ำกว่า 17 กิโลกรัม
10 ปี - 10 ปี 11 เดือน	น้ำหนักต่ำกว่า 19 กิโลกรัม
11 ปี - 11 ปี 11 เดือน	น้ำหนักต่ำกว่า 21 กิโลกรัม
12 ปี - 12 ปี 11 เดือน	น้ำหนักต่ำกว่า 24 กิโลกรัม

ตารางที่ 1 น้ำหนักตามตารางมาตรฐานของกระทรวงสาธารณสุข (ต่อ)

ช่วงอายุ	เกณฑ์การตัดสินว่าขาดสารอาหาร		
13 ปี - 13 ปี 11 เดือน	น้ำหนักต่ำกว่า	27	กิโกลรัม
14 ปี - 14 ปี 11 เดือน	น้ำหนักต่ำกว่า	31	กิโกลรัม
15 ปี - 16 ปี	น้ำหนักต่ำกว่า	34	กิโกลรัม

4) กิจกรรมที่โรงเรียนดำเนินการ

(1) กิจกรรมปลูกพืช

ก. ถั่วเขียว	จำนวน	56	โรง
ข. พืชสวนครัว	จำนวน	51	โรง
ค. มะม่วง	จำนวน	31	โรง
ง. มะละกอ	จำนวน	29	โรง
จ. พืชตามฤดูกาล	จำนวน	25	โรง
ฉ. เพาะเห็ด	จำนวน	20	โรง
ช. สับปะรด	จำนวน	12	โรง
ซ. ข้าว	จำนวน	10	โรง
ฅ. ข้าวโพด	จำนวน	7	โรง
ฉ. ถั่วฝักยาว	จำนวน	6	โรง
ค. ฝรั่ง	จำนวน	6	โรง
ณ. มะขามหวาน	จำนวน	6	โรง
ด. แตงร้าน	จำนวน	5	โรง
ต. หว้าย	จำนวน	5	โรง
ด. ถั่วลิสง	จำนวน	4	โรง

ณ. มั่นสำปะหลัง	จำนวน	2	โรง
ด. ชีเหล็ก	จำนวน	2	โรง
ค. ถั่วเหลือง	จำนวน	1	โรง
ถ. ถั่วเขียว	จำนวน	1	โรง

(2) กิจกรรมเลี้ยงสัตว์

ก. เลี้ยงสัตว์	จำนวน	61	โรง
ข. เลี้ยงไก่พันธุ์เมือง	จำนวน	53	โรง
ค. เลี้ยงสุกร	จำนวน	30	โรง
ง. เลี้ยงโค	จำนวน	25	โรง
จ. เลี้ยงไก่พันธุ์เนื้อ	จำนวน	23	โรง
ฉ. เลี้ยงไก่พันธุ์ไข่	จำนวน	13	โรง
ช. เลี้ยงเป็ดพันธุ์ไข่	จำนวน	6	โรง
ซ. เลี้ยงแกะ	จำนวน	5	โรง
ณ. เลี้ยงเป็ดเทศ	จำนวน	4	โรง
ญ. เลี้ยงนกกระทา	จำนวน	3	โรง
ฎ. เลี้ยงหอยขม	จำนวน	1	โรง

5) ทุนดำเนินงาน

(1) ทุนพระราชทานจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี

เป็นเงินขวัญถุง จำนวน 22,500 บาท

(2) ทุนจากมูลนิธิกลาง จำนวน 750,000 บาท

(3) ทุนอาหารกลางวันจากภาคเอกชน จัดให้นักเรียนผู้ขาดแคลนทุนละ 100 บาท

ต่อคน ต่อเดือน ตลอดปีการศึกษา 2535 จำนวน 100 ทุน ดังนี้

- สโมสรไลออนส์ประจักษ์อุตรธานี 44 ทุน
- คณะกรรมการสโมสรโรตารีอุตรธานี 22 ทุน
- นายกยุวพุทธิสมาคมจังหวัดอุตรธานี 22 ทุน
- เครือญาติคุณศศิวิมล นพสุวรรณ 12 ทุน

- บริษัท ห้าง ร้าน หรือจากแหล่งอื่น ๆ

จากข้อมูลทั่วไปในการดำเนินงานโครงการด้วยรักและห่วงใยของโรงเรียนประถมศึกษาข้างต้น เป็นข้อมูลซึ่งได้จากการดำเนินงานตามโครงการในช่วง 7 เดือน ของการสรุปผลการดำเนินงานของโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี ทำให้ผู้วิจัยมีความต้องการที่จะประเมินการดำเนินงานตามโครงการด้วยรักและห่วงใย ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานี เพื่อที่จะได้ทราบความสำเร็จในการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์เพื่อสนับสนุนโครงการอาหารกลางวัน ตลอดจนสภาพปัจจุบันปัญหา และความต้องการของโรงเรียนดังกล่าวนี้ได้อย่างแท้จริงและสามารถที่จะนำข้อมูลหรือผลสรุปของงานวิจัยไปใช้ให้เกิดเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานของโรงเรียนประถมศึกษาในโครงการด้วยรักและห่วงใย ให้เกิดผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของโครงการต่อไป

2.4 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เพ็ญศรี ลักษณะงาม (2527) ได้ทำการวิจัยเรื่องความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนที่มีการจัดโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตการศึกษา 9 กลุ่มตัวอย่าง เป็นผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่เข้าโครงการอาหารกลางวัน จำนวน 249 โรงเรียน ผลการวิจัยพบว่าโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กอยู่ห่างจากตลาดมากกว่า 2 กิโลเมตร และโรงเรียนส่วนใหญ่นำผลผลิตทางการเกษตรมาใช้ประกอบอาหารกลางวันแต่ไม่เพียงพอ น้ำที่ใช้เพื่อการเกษตรมีไม่เพียงพอ ส่วนรูปแบบของการจัดอาหารกลางวันส่วนใหญ่จัดอาหารจานเดียว ในโรงเรียนขนาดเล็กจัดทำอาหารกลางวันโดยครูและนักเรียนจัดเป็นเวรสูงถึง ร้อยละ 95.24 ความร่วมมือของผู้ปกครองอยู่ในระดับปานกลาง คือ ร้อยละ 48.08

นอกจากนี้ปัญหในการดำเนินงานเรียงตามลำดับคือความล่าช้าของงบประมาณ ครูขาดความรู้และประสบการณ์ บุคลากรน้อยไม่เพียงพอ สถานที่และวัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอจำนวนเด็กยากจนที่ต้องช่วยเหลือมีมาก

บุญเลิศ เสนีวงศ์ ณ อยุธยา (2527) ทำการวิจัยเรื่อง "การจัดโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา เขตการศึกษา 1" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันและเปรียบเทียบเจตคติของครู นักเรียนและผู้ปกครอง โดยใช้

แบบสอบถามครูโภชนาการ 80 คน ครูทั่วไป 156 คน นักเรียน 213 คนและผู้ปกครอง 213 คน รวมทั้งสิ้น 662 คน ผลการวิจัยที่เกี่ยวกับสภาพการดำเนินการตามโครงการอาหารกลางวันพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ภาชนะใส่ น้ำดื่มไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียน ขาดสถานที่เก็บอาหารสด และโรงเรียนส่วนใหญ่เนื้อที่ทำการเกษตร แต่ไม่ได้ใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ ส่วนปัญหาในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันพบว่า โรงเรียนมีปัญหาปานกลาง ในเรื่องสถานที่ งบประมาณ ระยะเวลาและด้านอื่น ๆ เช่น การเกษตร ส่วนนอกนั้นเป็นปัญหาที่มีอยู่ในระดับน้อย

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2525) ได้ให้ความสำคัญและสนับสนุนโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาเป็นพิเศษ โดยพยายามสนับสนุนทั้งงบประมาณ คำแนะนำด้านวิชาการ และคอยเร่งรัดติดตามการดำเนินงานในทุกระดับ อย่างสม่ำเสมอทั้งนี้ได้แบ่งโรงเรียนในโครงการอาหารกลางวันออกเป็น 3 ประเภท คือ

- 1) โรงเรียนประเภทที่ 1 เป็นโรงเรียนที่ผู้ปกครองนักเรียนไม่มีปัญหาเรื่องเงินค่าอาหารกลางวัน นักเรียนในโรงเรียนสามารถจัดหาอาหารที่มีคุณภาพขายในราคาที่เป็นธรรมได้
- 2) โรงเรียนประเภทที่ 2 เป็นโรงเรียนในชนบทที่มีทรัพยากรธรรมชาติสมบูรณ์ หรือไม่แร้นแค้นมากนักบริเวณนั้น ๆ โรงเรียนประเภทนี้สามารถทำอาหารขายในราคาถูกได้ โดยใช้ผลผลิตจากการเรียนงานเกษตรมาใช้ในโครงการ เป็นการลดต้นทุนอาหารและนักเรียนก็พอมีเงินซื้ออาหารรับประทานในราคาถูกเช่นนี้ได้
- 3) โรงเรียนประเภทที่ 3 เป็นโรงเรียนที่มีสภาพธรรมชาติไม่เอื้ออำนวยต่อการเกษตร หรือการจัดอาหารกลางวันโดยตรงเช่นดินไม่ดี ที่ดินไม่มี ไม่มีแหล่งน้ำหรือที่เก็บกักน้ำไว้ใช้ในการเกษตรหรือจัดทำอาหารกลางวัน ชุมชนที่อยู่รอบโรงเรียนก็อยู่ในสภาพธรรมชาติเช่นเดียวกัน มีความแร้นแค้นและเดือดร้อนไม่ต่างจากโรงเรียนไม่สามารถสนับสนุนเงินค่าอาหารให้บุตรหลาน แม้โรงเรียนจะทำอาหารขายในราคาถูกเพียงใด นักเรียนก็ไม่มีเงินซื้อ

ในการดำเนินการโครงการอาหารกลางวันของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติแบ่งการดำเนินงานออกเป็น 7 ขั้นตอนได้แก่การเตรียมผลผลิต การเตรียมอาหาร การปรุงอาหาร การรับประทาน การเก็บล้าง การจัดการ การถนอมอาหาร และได้ประเมินการจัดโครงการอาหารกลางวัน ในปี พ.ศ. 2524 โดยใช้โรงเรียนประถมศึกษา 14 จังหวัด ที่อยู่ใน

ทุกภาคจำนวน 64 โรงเรียน มีจุดประสงค์เพื่อการตรวจสอบและสรุปปัญหาในการดำเนินงาน ตลอดจนความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง เพื่อหาวิธีการป้องกันแก้ไข้ปัญหาและปรับปรุงโครงการต่อไป

ผลการประเมินสรุปได้ว่าโรงเรียนร้อยละ 79 เห็นว่าโครงการช่วยให้นักเรียนที่มีสภาพ การขาดแคลนมีอาหารกลางวันที่ถูกหลักโภชนาการรับประทานอาหารในราคาถูกร้อยละ 92 เห็น ว่าคุณภาพอาหารที่ทางโรงเรียนจัดให้ มีคุณภาพดีกว่าอาหารที่เด็กกลับไปรับประทานอาหารที่บ้าน หรือที่เด็กซื้อกินเองร้อยละ 69 เห็นว่า โครงการมีผลทำให้สุขภาพของนักเรียนดีขึ้น ร้อยละ 74 เห็นว่า โครงการช่วยลดอัตราการขาดเรียนของนักเรียน การช่วยเหลือให้นักเรียนที่ขาดแคลน ยังช่วยได้น้อยมากเนื่องจากมีข้อจำกัดเรื่องงบประมาณ การให้นักเรียนรับประทานอาหารฟรีโดย การให้ทำงานแลกเปลี่ยน ยังมีนักเรียนจำนวนมากที่ไม่ยอมรับความช่วยเหลือเนื่องจากความอาย มีปัญหาในการดำเนินงานโครงการ 3 อันดับแรก คือโต๊ะเก้าอี้สำหรับนั่งรับประทานอาหารยังไม่ เพียงพอ อาหารดิบมีราคาแพง และขาดที่เก็บภาชนะ ส่วนข้อเสนอแนะในการปรับปรุงโครงการ ให้ใช้การประชาสัมพันธ์ ขอความร่วมมือกับชุมชนและรัฐอาจช่วยเหลือ โดยการกำหนดเกณฑ์ ให้จ่ายเงินอุดหนุนเป็นช่วงเวลา เพื่อแก้ปัญหาเงินทุนหมุนเวียนลดลงไป

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2526) ทำการวิจัยเรื่อง " การ ประเมินโครงการอาหารกลางวัน พ.ศ.2525 " โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียน และครูที่รับผิดชอบโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา 157 โรงเรียน ใน 55 จังหวัด ที่ได้รับงบประมาณปี 2524 ผลการวิจัยพบว่าการจัดดำเนินงานโครงการโดย แต่งตั้งคณะกรรมการเป็นส่วนใหญ่มิโรงเรียนร้อยละ 83 ทำอาหารกลางวันในรูปแบบการจัดทำ อาหารจานเดียวมากที่สุด รองลงมาได้แก่การจัดกับข้าวและของหวานมีเพียงร้อยละ 29 เท่านั้น ที่มีโครงการเกษตรสนับสนุนตลอดปี และร้อยละ 34 ช่วยได้บางฤดูกาล ปัญหาในการดำเนินงาน ได้แก่ออาหารดิบราคาแพงมาก บุคลากรไม่เพียงพอโดยเฉพาะขาดครูด้านคหกรรมและด้านเกษตร ผู้ปกครองยากจนไม่มีเงินให้บุตรหลาน มาซื้ออาหาร และผู้ปกครองไม่ให้ความร่วมมือเพราะไม่ เห็นประโยชน์ของโครงการ คิดว่าทำให้เด็กเสียเวลาเรียน

นวลสมร ชมะสุนทร (2531) ศึกษาสภาพและปัญหาในการจัดโครงการอาหารกลาง วันของโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตการศึกษา 11 โดยการสอบถามจากผู้บริหารโรงเรียน พบว่าโรงเรียนประถมศึกษาร้อยละ 77.5 จัดบริการโครงการอาหารกลางวันให้แก่เด็กเรียนโดย

ได้รับงบประมาณการจัดโครงการอาหารกลางวันในรูปแบบเงินทุนหมุนเวียน จากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ส่วนปัญหาการจัดบริการโครงการอาหารกลางวันอาจแบ่งออกได้เป็น 4 กลุ่ม คือปัญหาด้านการจัดดำเนินการ ด้านบุคลากรด้านงบประมาณค่าใช้จ่าย และด้านสถานที่ วัสดุอุปกรณ์การจัดบริการอาหารกลางวันโรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มิมีโรงครัวและโรงอาหารโดยเฉพาะ น้ำดื่มไม่เพียงพอ และผู้ปกครองยากจน

ธีระ ฤทธิเจริญ (2525) ศึกษาสถานภาพ ปัญหาและความต้องการของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่าสภาพของโรงเรียนไม่ค่อยเอื้อต่อการส่งเสริมการศึกษา ขาดส่วนที่จะช่วยเสริมการเรียนการสอนมาก ทั้งครูและครูใหญ่ประมาณร้อยละ 70 ไม่ได้ตั้งบ้านเรือนอยู่ในหมู่บ้านพื้นเพเดิมและสภาพของนักเรียนไม่ค่อยเอื้อต่อการศึกษาเด็กเพราะยังไม่พร้อมที่จะเรียนเพราะผู้ปกครองต้องการให้ช่วยทำมาหากินสุขภาพอนามัยก็ไม่ค่อยดี อุปกรณ์การเรียนก็ขาดแคลน ตลอดทั้งผู้ปกครองไม่ค่อยสนับสนุนให้มาเรียน และทัศนคติของครูใหญ่และครูที่ว่าผู้บริหารระดับสูงไม่ค่อยได้ดูแลเอาใจใส่ กอปรทั้งโอกาสที่จะก้าวหน้ามีไม่มากเท่ากับโรงเรียนใหญ่โดยทั่วไป

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2533) ได้ทดลองกำหนดเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำ คุณภาพนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาคือฝึกให้นักเรียนประเมินผลดี ผลเสียของการมีสุขภาพกาย สุขภาพจิตที่สมบูรณ์กระตุ้นให้นักเรียนวางแผนการปรับปรุงสุขภาพกาย สุขภาพจิตและอนามัยชุมชน จัดโอกาสให้นักเรียนได้ร่วมกันดำเนินการพัฒนาสุขภาพของตนเองและอนามัยของโรงเรียน ฝึกให้นักเรียนประเมินหาแนวทางปรับปรุงและดำเนินการปรับปรุงด้วยตนเอง โดยกำหนดตัวชี้คุณภาพไว้ คือสุขนิสัยในการรับประทานอาหารและการออกกำลังกาย ความชื่นชมต่อการรักษาสุขภาพกายและจิต การร่วมพัฒนาอนามัยของชุมชน และนำผลงานของนักเรียนไปเสนอในชุมชนและกระตุ้นให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน

ละอียด นิเมธิน (2534) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันแบบครบวงจรกับภาวะโภชนาการ ของนักเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาจังหวัดสงขลา พบว่าโรงเรียนในโครงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่ออาหารกลางวันแบบครบวงจรจัดอาหารกลางวันรูปแบบประสม ร้อยละ 61.91 และรูปแบบอาหารจานเดียว ร้อยละ 33.33 รูปแบบอาหารชุดร้อยละ 4.76 โดยผู้บริหารและครูมีความเห็นที่สอดคล้องกันว่า

กิจกรรมที่มีการปฏิบัติมากที่สุดคือการวางแผนและการดำเนินการโครงการ ระดับค่าเฉลี่ย 3.01 ซึ่งโรงเรียนในโครงการที่มีนักเรียนมีภาวะโภชนาการบรรลุเป้าหมาย (ร้อยละ 90 ของนักเรียนทั้งหมด) มีร้อยละ 57.14 และจำนวนนักเรียนปี 2534 ของโรงเรียนในโครงการที่มีภาวะทางโภชนาการสูงกว่าเป้าหมาย (ร้อยละ 91.15) และสูงกว่าปี 2533 (ร้อยละ 88.03) ทั้งนี้การดำเนินการกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่ออาหารกลางวันแบบครบวงจรมีความสัมพันธ์ทางบวกกับภาวะโภชนาการของนักเรียนที่ระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ชำนาญ แสงจันทร์ (2533) ศึกษาการจัดกิจกรรมเกษตรเพื่อสนับสนุนโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลำปางพบว่าสภาพทั่วไปของโรงเรียนประถมศึกษาที่สามารถจัดกิจกรรมเกษตรเพื่อสนับสนุนโครงการอาหารกลางวัน ตั้งอยู่กลางชุมชนการคมนาคมสะดวก อาชีพหลักของผู้ปกครองนักเรียนส่วนมากทำนาทำไร่ พื้นที่เกษตรของโรงเรียนส่วนมากเป็นดินร่วนปนทราย แหล่งน้ำที่นำมาใช้ในการเกษตรได้จากน้ำบาดาลและลำห้วย การดำเนินงานจัดกิจกรรมเกษตรของโรงเรียน มีการแต่งตั้งครูผู้รับผิดชอบซึ่งมีทั้งครูที่มีวุฒิทางการเกษตรและไม่มีวุฒิทางการเกษตร นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมเกษตรเป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กิจกรรมเกษตรที่โรงเรียนจัดทั้งที่เกี่ยวกับพืช เช่น การปลูกพืชผักสวนครัว การปลูกไม้ผล ฯลฯ กิจกรรมเกษตรเกี่ยวกับสัตว์ เช่น การเลี้ยงไก่พื้นเมือง ไก่ไข่ เลี้ยงปลา เป็นต้น ผลผลิตทางการเกษตรที่ได้สามารถนำไปสนับสนุนในโครงการอาหารกลางวันได้บางส่วนจากการบูรณาการนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมเกษตรจะเป็นการยืมเงินจากโครงการอาหารกลางวันเพื่อนำมาดำเนินการมีการติดตามและประเมินผลโดยครูผู้รับผิดชอบและผู้บริหารโรงเรียนมีอยู่เป็นประจำ

จำลอง กุศลครอง (2535) ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ พบว่า ผู้บริหาร และครูอาจารย์ผู้รับผิดชอบโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ มีปัญหาในการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวัน โดยส่วนรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นแต่ในด้านการแต่งตั้งคณะกรรมการมีปัญหาลดอยู่ในระดับน้อย ส่วนโรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็ก มีปัญหาการดำเนินงานทุกด้าน โดยส่วนรวมและรายด้านมีปัญหาลดอยู่ในระดับปานกลาง

วิระชัย ศรีเมือง (2533) จัดทำรายงานการวิจัย เรื่องโครงการความเป็นไปได้ของการจัดตั้งกองทุนเพื่อสร้างผลผลิตสนับสนุนการจัดอาหารกลางวันนักเรียนประถมศึกษาจังหวัดสุรินทร์ พบว่าผู้บริหารมีการวางแผน และการจัดการโครงการโดยครูมีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดทำโครงการ ซึ่งการกู้ยืมเงินกองทุนอาหารกลางวันนอกจากจะมีวัตถุประสงค์ตามโครงการแล้ว ยังต้องการให้กิจกรรมนั้นได้มีส่วนในการฝึกทักษะพื้นฐานการประกอบอาชีพนักเรียนด้วยแต่โรงเรียนไม่ได้เน้นการหารายได้ระหว่างเรียน ทั้งนี้มีปัญหหลายประการ ส่วนการคัดเลือกครูผู้รับผิดชอบโครงการ โดยผู้บริหารไม่คำนึงถึงวุฒิแต่ละจะพิจารณาถึงความสามารถซึ่งสนับสนุนให้มีประสบการณ์ตรงให้มากที่สุด และการประเมินผลโครงการก็มักจะดำเนินการหลังจากดำเนินการเสร็จสิ้นเป็นส่วนใหญ่ ส่วนการจัดกิจกรรมสนับสนุนโครงการมักจะดำเนินการจัดกิจกรรมการเกษตร เพราะสามารถนำมาเป็นวัตถุดิบประกอบอาหารได้ง่าย โดยเฉพาะกิจกรรมเกษตรไร่นาสวนผสมทำผลผลิตต่อต้นทุนได้มากที่สุด โดยนำมาประกอบอาหารให้นักเรียน ส่วนใหญ่ 2 - 3 วัน และมีผลตอบแทนเป็นเมล็ดเงินหรือรูปวัตถุดิบ และความคิดเห็นของผู้บริหารและครู ให้ความเห็นว่าการจัดตั้งกองทุนอาหารกลางวันทำให้โรงเรียนได้รับผลประโยชน์มากกว่า การจัดตั้งกองทุน ในรูปแบบการนำเงินฝากธนาคารและใช้ดอกเบี้ยทางเดียว และนักเรียนที่ร่วมกิจกรรมการเกษตรเกี่ยวกับโครงการ ก็ให้ความเห็นว่าการทำกิจกรรมการเกษตรให้ประโยชน์ต่อนักเรียน โดยความสมัครใจและสามารถนำไปปฏิบัติได้

วิระชัย ศรีเมือง (2533) จัดทำรายงานผลการวิเคราะห์การเลี้ยงสัตว์ที่นิยมบริโภคในท้องถิ่นเพื่ออาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดสุรินทร์ พบว่าโรงเรียนเลือกเลี้ยงไก่พื้นเมืองเพื่ออาหารกลางวันมากที่สุด คือร้อยละ 26.68 ส่วนการเลี้ยงปลาในโรงเรียนมักนิยมเลี้ยงปลากินพืชคือร้อยละ 6.48 อยู่ในระดับน้อยที่สุด โดยเฉพาะการเลี้ยงปลาดุกยักษ์เนื่องจากต้องลงทุนสูง ให้ผลผลิตต่อโครงการในระดับต่ำ ไม่เหมาะสำหรับการสนับสนุนให้โรงเรียนเลี้ยงเพื่ออาหารกลางวัน

สมบูรณ์ แก้วมาก (2533) ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพัทลุงพบว่าระดับปัญหาการบริหารงานโครงการอาหารกลางวันของผู้บริหารโรงเรียนโดยส่วนรวม และรายชั้นตอนอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนความคิดเห็น ในทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนกับครูอาจารย์ผู้รับผิดชอบ

ที่เป็นหัวหน้าโครงการอาหารกลางวันและครูอาจารย์ รวมถึงขนาดของโรงเรียนที่มีการปฏิบัติต่างกันไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

วัฒนาพร ตั้งอำนวย (2536) ศึกษาเกี่ยวกับ การติดตามโรงเรียนประถมศึกษาที่ได้รับรางวัลการจัดโครงการอาหารกลางวันดีเด่น สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิพบว่า

(1) กิจกรรมที่โรงเรียนได้ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของโครงการอาหารกลางวันโดยนักเรียนมีส่วนร่วมมากที่สุด คือการสร้างสุขนิสัยที่ดี เช่น การฝึกให้นักเรียนรู้จักล้างมือก่อนและหลังการรับประทานอาหาร การแปรงฟัน การช่วยเหลือโรงเรียนทำความสะอาดสถานที่ กิจกรรมที่ปฏิบัติได้ในระดับมากคือชุมชนเข้ามามีบทบาทช่วยเหลือในด้านแรงงาน วัสดุสิ่งของต่าง ๆ และการบูรณาการกับกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่ออาหารกลางวัน ส่วนกิจกรรมที่ปฏิบัติได้อยู่ในระดับปานกลางคือการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ เพื่อสนับสนุนอาหารกลางวันจัดทำอาหารเสริมและช่วยเหลือนักเรียนขาดแคลนให้ได้รับประทานอาหารฟรี

(2) โรงเรียนส่วนใหญ่ เปลี่ยนแปลงการดำเนินการโครงการอาหารกลางวันใน 4 ด้าน คือ (ก) งบประมาณจัดทำได้ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน (ข) การปรับปรุงซ่อมแซมและสร้างเพิ่มเติมด้านอาคารสถานที่ (ค) การเพิ่มแหล่งน้ำดื่มน้ำใช้โดยการจัดหาอุปกรณ์สำหรับบริการด้านน้ำดื่มมากขึ้น (ง) สุขภาพของนักเรียนดีขึ้น

(3) ผู้ปกครองนักเรียนทั้งหมดเห็นด้วยที่โรงเรียนจัดโครงการอาหารกลางวันเพราะเป็นการดูแลนักเรียนให้มีอาหารกลางวันรับประทานที่ถูกสุขลักษณะอนามัย

(4) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 - 6 ต้องการให้โรงเรียนจัดทำอาหารกลางวันต่อไป โดยนักเรียนมีส่วนร่วมในการตักแบ่งอาหาร ขยายขอบเขตช่วยกิจกรรมด้านบูรณาการการเรียนการสอนเพื่ออาหารกลางวัน

(5) ปัญหาอุปสรรคการดำเนินงานโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนได้แก่ (ก) การขาดครูที่มีความรู้ด้านโภชนาการ ครูไม่เพียงพอ นอกจากนั้นครูยังมีภารกิจมากเกินไป (ข) วัสดุอุปกรณ์ โต๊ะ เก้าอี้ สำหรับให้นักเรียนคั่นรับประทานอาหารมีไม่เพียงพอ (ค) จำนวนนักเรียนขาดแคลนมีเป็นจำนวนมากช่วยเหลือได้ไม่ทั่วถึง และ (ง) ผลผลิตทางการเกษตรในโรงเรียนที่จะนำมาประกอบอาหาร ปลูกได้บางฤดูกาล